

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Алла Потапова

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи

Луцьк
2016

УДК [911.3:33+911.3:30]:371.214.114

ББК 65.04я81

П 64

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 5 від 20 лютого 2016 року)

Рецензенти: *Павліха Наталія Володимирівна* – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Фесюк Василь Олександрович – доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Потапова А. Г.

П 64

Економічний потенціал регіону: методичні рекомендації до виконання курсової роботи / Алла Геннадіївна Потапова. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2016. – 29 с.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи розроблені для студентів спеціалізації „Управління розвитком регіону” денної та заочної форми навчання освітнього ступеня „Бакалавр”.

Рекомендовано студентам 4 курсу галузі знань 0401 „Природничі науки” напряму підготовки 6.040104 „Географія”

УДК [911.3:33+911.3:30]:371.214.114

ББК 65.04я81

© Потапова А. Г., 2016

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ...5	
1.1. Структура курсової роботи.....	5
1.2. Вибір теми, об'єкта та предмета дослідження.....	6
1.3. Формування мети та основних завдань курсової роботи.....	7
1.4. Підбір літератури та опрацювання інформації.....	7
1.5. Складання плану курсової роботи.....	8
1.6. Викладення змісту курсової роботи.....	9
1.7. Подання курсової роботи на рецензування та порядок її захисту...11	
2. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....12	
2.1. Загальні вимоги.....	12
2.2. Вимоги до змісту.....	12
2.3. Вимоги до структури.....	13
2.4. Вимоги до оформлення.....	15
3. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ.....18	
3.1. Загальна характеристика економічного потенціалу регіону.....	18
3.2. Методики оцінки економічного потенціалу регіону.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТКИ.....	25

ВСТУП

Підготовка та захист курсової роботи з дисципліни „Економічний потенціал регіону” є важливою складовою частиною навчального процесу підготовки фахівців галузі знань 0401 „Природничі науки” напряму підготовки 6.040104 „Географія”, спеціалізації „Управління розвитком регіону”. Поряд з лекційними, семінарськими та практичними заняттями, виконанням контрольних робіт, написання курсової роботи сприяє поглибленню знань студентів з пропонованої дисципліни, виробленню вмінь їх практичного застосування.

Метою курсової роботи є закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

У процесі виконання курсової роботи студенти вдосконалюють і розвивають такі навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему та завдання дослідження;
- визначати мету, предмет та об’єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір необхідної наукової та проектної інформації;
- аналізувати реальні дані, пов’язані з економічним потенціалом регіону;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформлювати довідково-інформаційний матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові, професійні повідомлення, брати участь в обговоренні поставлених питань, захищати свою точку зору).

Курсова робота передбачає виконання таких завдань:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних і практичних навичок, вміння аналізувати;
- формування вмінь використовувати набуті знання при самостійному вирішенні конкретних науково-технічних, економічних і виробничих завдань регіону;
- набуття навичок самостійної роботи, оволодіння науковою методикою дослідження при вирішенні поставлених проблем і завдань.

Виконання курсової роботи сприяє розвитку, засвоєнню і практичному застосуванню отриманих в процесі навчання фахових знань. Тему курсової роботи доцільно обирати з врахуванням можливості її подальшої розробки і використання у випускній роботі. Написання такої роботи допоможе студентам набуті вмінь пов’язувати питання теорії з практичною діяльністю та досвіду роботи з економічною літературою, нормативними актами, звітністю регіону і статистичними даними.

Для успішного виконання курсової роботи студент повинен самостійно підібрати та опрацювати літературу з обраної теми, здійснити відповідний аналіз елементів економічного потенціалу регіону, розрахувати економічний потенціал регіону, здійснити прогнозування розвитку регіону.

1. ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Структура курсової роботи

Незалежно від обраної теми, **структура курсової роботи** має бути такою:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (при необхідності);
- вступ;
- основна частина (розділи, підрозділи, що розкривають теорію питання та досвід практичної роботи);
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки.

Вимоги до структурних елементів:

1. Титульний аркуш курсової роботи оформляється за встановленою формою (додаток А).

2. Зміст повинен містити назви структурних елементів, заголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок (додаток Б).

3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подається (за необхідності) у вигляді окремого списку. Терміни, скорочення, символи, позначення, тощо, які повторюються не більше двох раз, до переліку не вносяться.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

1. **Актуальність теми** – відповідність її сучасному стану географічної науки, практичним завданням відповідної сфери (важливість, практична значущість проблеми).

2. **Достатній теоретичний рівень** – студент повинен достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової роботи, включити тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади.

3. **Дослідницький характер** – містить елементи дослідження: вивчення достатньої кількості опублікованих джерел вітчизняних і зарубіжних авторів; формування власної точки зору на проблему, що розглядається; систематизація та аналіз різних думок і підходів.

4. **Предмет, мета і методи дослідження** – чітка характеристика, опис та аналіз проведеного емпіричного дослідження.

5. **Новизна результатів** – науково-теоретична цінність дослідження.

6. **Логіка викладу** – правильність мовно-стилістичного оформлення.

7. **Висновки та практичні рекомендації** – правильність та обґрунтованість.

Курсову роботу доцільно виконувати в такій послідовності:

- вибір теми;
- з'ясування об'єкта та предмета дослідження;

- визначення мети і завдань дослідження;
- підбір літератури за темою дослідження та її опрацювання;
- складання попереднього плану;
- виклад теорії, вивчення досвіду роботи;
- виклад методики;
- оформлення практичної частини (емпіричне дослідження);
- написання вступу;
- формулювання висновків і рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел та додатків;
- літературне та технічне оформлення роботи;
- рецензування курсової роботи;
- підготовка до захисту;
- захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи здійснюється відповідно до графіка, затвердженого на засідання кафедри. За кожний етап роботи студент звітує науковому керівнику. За допомогою порад наукового керівника студент самостійно вивчає додаткову літературу й складає бібліографію за різними джерелами.

Курсова робота повинна бути логічно побудована й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження; мати описово-розрахунковий характер, складатися із вступу, основної частини і висновків.

1.2. Вибір теми, об'єкта та предмета дослідження

Вибір теми є важливим та відповідальним етапом у написанні курсової роботи. Тема курсової роботи обирається студентом самостійно з врахуванням особистого практичного досвіду і вподобань студента та погоджується з керівником.

Тема курсової роботи повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися із практичними потребами розвитку регіону. Студенту надається право вибирати тему курсової роботи із запропонованого викладачем переліку або запропонувати свою тему з обґрунтуванням її розробки. Тематика курсових робіт затверджується на засіданні кафедри і подальше її змінення можливе лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні змін студентом.

При з'ясуванні *об'єкта, предмета і мети дослідження* слід зважати на те, що між ними і темою курсової роботи мають бути системні логічні зв'язки. *Об'єктом дослідження* є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Тобто, це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження. *Предмет дослідження* – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Отже, предмет дослідження є вужчим і конкретнішим ніж об'єкт дослідження. Предмет дослідження змістовно визначає тему (мету) курсової роботи.

Студент повинен обґрунтувати обрану ним тему, довести її актуальність, а також обґрунтувати вибір об'єкта дослідження.

1.3. Формування мети та основних завдань курсової роботи

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету курсової роботи, настільки вдалими будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу.

Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту виокремити в ній основний напрямок дослідження, впорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи.

Мета курсової роботи повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження. Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми.

На основі сформульованої мети студент має визначити основні *завдання*, які слід розв'язати в процесі виконання роботи. Завдання мають конкретизувати основну мету роботи.

Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити **завдання дослідження (3-4 завдання)**, які включають такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, визначення сутності понять, явищ, процесів, подальше їх вдосконалення);
- вивчення ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов використання тощо;
- експериментальне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; що допомагає уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження у практичній роботі географів.

1.4. Підбір літератури та опрацювання інформації

На початку написання курсової роботи студентові потрібно з'ясувати, як розкриваються питання теми в загальних джерелах (підручниках, посібниках, словниках), а потім поступово перейти до опрацювання спеціалізованої літератури вітчизняних та зарубіжних авторів.

Навчальну та спеціальну літературу з теми курсової роботи студент добирає самостійно, використовуючи для цього алфавітний, предметний та систематизований каталоги бібліотеки. Під час добору літератури особливу увагу слід звернути на першоджерела, що стосуються теми, періодичні видання, наукові статті, передовий виробничий досвід.

Наступний етап – складання бібліографії (списку використаної літератури). Обов'язково треба вивчити та використати в процесі написання

курсвої роботи нормативні акти (закони, декрети, постанови і т.д.), що стосуються особливостей функціонування та розвитку регіонів, а також підтримки інноваційної діяльності в Україні.

Окрім інформації, що подається у текстовій частині роботи, студент аналітично опрацьовує фактичний матеріал, що стосується обраного об'єкта дослідження (конкретного регіону). Необхідною умовою реалізації цього завдання є наявність навичок та вмій поглибленого аналізу та обробки його результатів.

Перед виконанням курсвої роботи слід уважно переглянути аналітичні дані та статистичний матеріал, зібрані в процесі вивчення досліджуваного регіону. Ці матеріали мають бути систематизовані, ретельно проаналізовані, узагальнені і лише потім використані в тексті роботи.

Основним завданням аналізу є оцінка складових економічного потенціалу регіону за останні три роки; виявлення факторів, які позитивно чи негативно впливають на розвиток регіону та подання пропозицій щодо удосконалення роботи в регіоні.

Джерелами інформації для проведення аналізу є:

- територія, тис. км²;
- кількість наявного населення, тис. осіб;
- питома вага міського населення, %;
- кількість зайнятих в усіх сферах економічної діяльності (без зайнятих в особистому підсобному господарстві осіб пенсійного віку), тис. осіб;
- питома вага трудових ресурсів у загальній кількості населення, %;
- валова додана вартість, млн. грн.;
- валова додана вартість, млн. грн. в розрахунку на душу населення, грн.;
- інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення) у порівняльних цінах, млн. грн.;
- інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення) на душу населення у порівняльних цінах, млн. грн.;
- обсяг продукції промисловості, млн. грн.;
- продукція сільського господарства, млн. грн.;
- виробництво товарів народного споживання без вартості алкогольних напоїв, млн. грн.;
- експорт товарів, млн. дол. США;
- інша інформація.

Варто зазначити, що інформаційний матеріал необхідно ретельно опрацювати, згрупувати, класифікувати, звести у таблиці, зробити порівняльний аналіз. Подати ці матеріали можна також у вигляді діаграм, графіків, картограм, схем, посилаючись при цьому на першоджерела.

Список використаних літературних джерел та інших матеріалів необхідно систематизувати і розмістити після заключної частини курсвої роботи.

1.5. Складання плану курсвої роботи

План курсвої роботи є відображенням її структури, під якою розуміється порядок komponування і взаємозв'язок окремих її частин.

Структура і зміст плану курсової роботи, співвідношення її розділів визначаються обраною темою. При виконанні курсової роботи рекомендується дотримуватись такої схеми плану:

Титульний аркуш

Вступ

Розділ 1. Теоретико-методичні основи дослідження об'єкта дослідження

1.1. Суть об'єкта дослідження, його структура та значення

1.2. Методи оцінки та дослідження об'єкта дослідження

Розділ 2. Чинники розвитку і функціонування об'єкта дослідження

2.1. Природно-географічні

2.2. Суспільно-географічні

Розділ 3. Функціональна структура об'єкта дослідження

3.1. Функціонально-галузева структура

3.2. Функціонально-територіальна структура

3.3. Організаційно-управлінська структура

3.4. Проблеми та перспективи розвитку об'єкта дослідження

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

1.6. Викладення змісту курсової роботи

При викладенні матеріалу необхідно обґрунтувати актуальність теми та перспективність обраної теми, розкрити її практичну значимість, здійснити аналіз фактичного матеріалу, який допоможе з'ясувати проблеми, що стосуються обраної теми, обґрунтувати шляхи їх вирішення, зробити відповідні висновки.

У **вступі** обґрунтовується актуальність вибраної теми, дається характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми, визначається мета курсової роботи й завдання, вказується об'єкт та предмет дослідження. Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Після завдань перераховують використані *наукові методи* та змістовно визначають, що саме досліджувалося кожним методом. Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків. Використані методи дослідження доцільно подавати, згрупувавши їх у теоретичні, емпіричні та методи математико-статистичної обробки одержаних емпіричних даних.

Основна частина роботи поділяється на 3-4 розділи і містить теоретичну та практичну частини.

Перший розділ присвячується теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми та аналізу стану об'єкту дослідження, в якому розкриваються основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням). Студент стисло має окреслити основні етапи розвитку наукової думки за даною проблемою, висвітлюючи роботи науковців. Студент повинен вирізнити ті питання, що залишилися невирішеними і визначити своє місце у розв'язанні проблеми (завдання). Загальний обсяг огляду

літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини курсової роботи (6-7 сторінок). У *другому розділі* обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна методика проведення курсового дослідження, наводяться методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм, інструментальних методів і методик. У *третьому розділі* описується хід емпіричного дослідження, умови та основні етапи експериментів, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень студента, як вони одержані. Студент повинен дати оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), запропонувати рекомендації та пропозиції щодо вирішення досліджуваної проблеми. Усі ці розділи повинні бути логічно пов'язані між собою. Теоретичні положення й методичні підходи є основою для аналізу первинних матеріалів або статистичної інформації.

Висновки й рекомендації базуються на результатах аналізу. Рекомендації можуть торкатись також теоретико-методологічних основ, понятійного апарату й інструментарію дослідження. У висновках відображено, якою мірою вирішено завдання й досягнуто мети, сформульованої у вступі. Обсяг висновків – 2-3 сторінки. Головна мета висновків – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках слід зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Один доказ має впливати з іншого.

Список використаної літератури складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаних джерел та ступінь вивченості досліджуваної теми, є „візитною карткою” автора роботи, його професійним обличчям, свідчить про рівень володіння навичками роботи з науковою літературою. Список використаної літератури має містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, слід додержуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземними. Бібліографічні записи повинні мати порядкову нумерацію. У тексті роботи слід давати у дужках посилання на номери списку. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання. Обсяг курсової роботи має бути в межах 30-40 сторінок комп'ютерного тексту, без урахування додатків і списку літератури.

Таблиці мають супроводжуватися висновками, які впливають з аналізу наведених у них даних.

Зміст роботи має відповідати питанням теми і викладатися у логічній послідовності.

У роботі не може бути повторень, аналітичні розрахунки мають органічно поєднуватися з основним текстом. На використані в роботі цифрові дані, таблиці мають бути посилання із зазначенням першоджерел.

1.7. Подання курсової роботи на рецензування та порядок її захисту

Не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії, студент подає курсову роботу науковому керівнику, який рецензує її та оцінює за стобальною системою.

У рецензії науковий керівник дає її стисло характеристику, оцінює теоретичний рівень, глибину проведених досліджень, доцільність і обґрунтованість запропонованих рішень, переваги та недоліки, якість і відповідність оформлення.

Досвід рецензування показує, що в курсових роботах зустрічаються такі недоліки:

- необґрунтованість висновків, зроблених на занадто оптимістичних припущеннях, не підкріплених фактичними даними;
- відхід від теми (тема курсової роботи передбачає дослідження одних питань, а фактично розкриваються інші);
- безсистемний виклад аналітичних розрахунків, невміння виділити головне, найбільш актуальне;
- арифметичні помилки;
- недотримання методичних рекомендацій у послідовності виконання курсової роботи.

У разі негативної оцінки курсова робота разом з рецензією повертається студенту, який повинен доопрацювати її з врахуванням зауважень і лише після цього доопрацьований варіант разом із рецензією подати науковому керівнику для повторної перевірки.

Якщо попередня оцінка позитивна, то студент допускається та готується до захисту курсової роботи.

Остаточна курсова робота оцінюється після її захисту за стобальною системою.

Оцінювання курсової роботи

Зміст роботи	Оформлення роботи	Захист роботи	Загальна кількість балів
до 50	до 20	до 30	100

2. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні вимоги

Курсова робота – це самостійне дослідження, яке має теоретично-аналітичне та практичне спрямування і дає змогу оцінити якість знань студента, його вміння застосовувати їх на практиці. Виконуючи роботу, студент має навчитися користуватися спеціальною літературою, самостійно її аналізувати та узагальнювати.

Курсову роботу студенти повинні виконувати на матеріалах конкретного регіону з обов'язковим використанням статистичних даних, відображених у статистичній інформації головного управління статистики вибраного регіону, а також на основі ретельного вивчення й узагальнення передового досвіду господарювання, висвітленого в літературних джерелах. Результати дослідження потрібно викласти у вигляді висновків і пропозицій.

У тексті не дозволяється робити виправлення, закреслення, вставки, скорочувати слова та використовувати аббревіатуру (крім загальноприйнятих).

Кожна курсова робота повинна мати індивідуальний план. Писати курсову роботу можна лише тоді, коли добре вивчена відповідна література, опрацьовані статистичні матеріали, зроблені відповідні висновки, а план попередньо затверджений керівником.

Курсова робота повинна відзначатись послідовністю викладеного матеріалу, правильними і конкретними аналітичними розрахунками, широким використанням статистичних даних, посиланнями на них у тексті в належних місцях, якісним літературним і картографічним оформленням.

2.2. Вимоги до змісту

За змістом курсова робота носить навчально-дослідницький характер. Перш, ніж розпочати написання курсової роботи, студент повинен ознайомитися з основними вимогами до її змісту.

Актуальність теми – це важливість, суттєве значення, відповідність теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності. Вона характеризує співвідношення між тим, що з даної проблеми вже відомо і що досліджується студентом уперше, і свідчить про те, для якої галузі науки чи виробництва мають цінність наукові результати курсової роботи. Нововведення, яке розробляється чи обґрунтовується в курсовій роботі, має бути актуальним не лише для місцевого рівня, а й для ринку регіону та країни загалом.

Достатній теоретичний рівень. Студент повинен виконати курсову роботу на сучасному рівні розвитку науки, використовуючи різні підходи й наукові знання, що пояснюють економічні явища і події у практиці господарювання з позицій сьогодення. Крім того, студент повинен достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової

роботи, включити у зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні результати.

Дослідницький характер. У курсовій роботі повинні міститись елементи дослідження:

- вивчення достатньої кількості опублікованих джерел вітчизняних і зарубіжних авторів;
- з'ясування основних складових економічного потенціалу та їх значення для становлення та розвитку регіону;
- систематизація та аналіз звітних (статистичних) даних щодо діяльності регіону;
- визначення динаміки та тенденцій зміни основних показників економічного і соціального розвитку, що характеризують економіку регіону;
- розрахунок економічного потенціалу регіону;
- розробка висновків, рекомендацій.

Цьому значною мірою сприяють наявність зібраного матеріалу та практичного досвіду студента.

2.3. Вимоги до структури

Курсову роботу студенти виконують самостійно, дотримуючись рекомендованої структури та вимог до технічного оформлення.

Обсяг курсової роботи – 30-40 друкованих аркушів формату А4 (включаючи таблиці, схеми, діаграми, графіки тощо).

Структурно курсова робота повинна складатись із таких елементів:

Титульний аркуш, оформлення якого не потребує особливих пояснень (додаток А).

Зміст курсової роботи. В ньому вказуються назви розділів (підрозділів) згідно з планом та сторінки, на яких вони розміщені. Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки тексту. Скорочувати або подавати їх в іншому формулюванні, послідовності порівняно із заголовками у тексті не допускається (додаток В).

Вступ, де обґрунтовується актуальність вибраної теми, дається характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми, визначається мета курсової роботи й завдання, вказується об'єкт та предмет дослідження, структура курсової роботи, інформаційна база.

Розглянемо основні частини вступу до роботи більш докладно.

Актуальність є обов'язковою вимогою до будь-якої науково-дослідної роботи. Те, як автор роботи вміє охарактеризувати обрану тему та наскільки правильно він цю тему розуміє та оцінює з точки зору сучасності і соціального значення, характеризує його професійну підготовленість. Розкриття актуальності повинно бути стислим і конкретним. Достатньо в межах однієї сторінки тексту показати головне, з чого й буде видно актуальність обраної теми.

Від визначення проблеми дослідження потрібно перейти до формулювання *мети дослідження*, а також вказати на конкретні завдання,

які потрібно вирішити згідно з метою роботи. Це, як правило, робиться у формі перерахувань (вивчити ...; проаналізувати ..., встановити ... і т.п.).

Формулювання цих завдань необхідно робити ретельно, оскільки послідовність їх вирішення повинна скласти зміст розділів роботи.

Обов'язковим елементом вступу є визначення *об'єкта* та *предмета дослідження*. Об'єкт – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію та обране для вивчення. Предмет – це те, що знаходиться в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, що служить предметом дослідження, який визначає тему курсової роботи.

Обов'язковим елементом вступу до роботи є *методи дослідження*, що служать інструментом в отриманні фактичного матеріалу і є необхідною умовою досягнення мети.

У вступі вказуються також інші елементи наукового процесу, наприклад, вказівка, на якому конкретному матеріалі виконана робота. Тут також подається характеристика основних джерел отримання інформації (офіційних, наукових, літературних, бібліографічних, довідкових), а також вказуються методичні основи проведеного дослідження.

Основна частина курсової роботи

Основна частина курсової роботи складається з 2-3 розділів, в яких міститься система пов'язаних у часі й просторі, узгоджених з метою і ресурсами заходів та дій, спрямованих на реалізацію конкретної ідеї. На підставі загальної характеристики складових економічного потенціалу регіону, аналізу основних соціально-економічних показників, наявних ресурсів та можливостей, оцінки впливу зовнішніх факторів й тенденцій розвитку, здійснюється вибір стратегій, оцінюється конкурентне середовище та формується план маркетингу, виробничий та організаційний плани, а також фінансовий план з врахуванням ступеня ризику та очікуваного економічного ефекту від прийнятих управлінських рішень.

Висновки викладаються на базі результатів, отриманих при виконанні курсової роботи. Ця частина курсової роботи є стислим викладенням підсумків проведеного дослідження з описом прогнозу діяльності об'єкта дослідження у перспективі. Саме у цьому розділі коротко наводяться найважливіші положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, оцінку результатів дослідження з точки зору відповідності меті курсової роботи та поставленим у вступі завданням, а також пропозиції щодо вдосконалення досліджуваного напряму діяльності підприємства.

Висновки повинні закінчуватися викладом прогнозу діяльності об'єкта дослідження у перспективі.

Список використаної літератури, який включає перелік усіх джерел інформації, що були використані при написанні курсової роботи. Бібліографічні джерела розміщуються в алфавітному порядку в такій послідовності:

- закони, нормативні акти та положення державного значення;

- літературні та наукові джерела, матеріали періодичних видань.

У літературних і наукових джерелах вказують прізвище, ініціали автора, повну назву книги, місце видання, видавництво, рік видання. Для статей, що опубліковані в періодичній пресі, зазначають прізвище, ініціали автора, назву статті. Назву журналу чи газети, рік видання, номер журналу чи дату виходу газети (додаток В).

Список використаної літератури повинен містити до 20 назв. Кожне літературне джерело, що вноситься у список, повинне мати відображення у тексті курсової роботи. Якщо автор робить посилання на будь-які факти або цитує роботи інших авторів, то він повинен обов'язково вказати джерело наведених матеріалів. Не варто вносити в бібліографічний список роботи, що фактично не використовувалися.

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ѓ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається як додаток А.

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повного сприйняття курсової роботи:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
 - проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
 - протоколи спостережень;
 - ілюстрації допоміжного характеру;
 - інструкції та методики, розроблені в процесі виконання роботи.
- Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу курсової роботи.

2.4. Вимоги до оформлення

Важливою вимогою до курсової роботи є грамотність оформлення, що підвищує її якість. У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил оформлення зносок, посилань на бібліографічні джерела, списку використаної літератури. Виконання цієї вимоги виховує у студента культуру оформлення наукових праць, яка може знадобитись в майбутній практичній діяльності.

Роботу друкують на комп'ютері з однієї сторони аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), дотримуючись таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір – 14, відстань між рядками – 1,5 інтервала, верхнє, нижнє поле – 20 мм, лівє поле – 25 мм, правє поле – 15 мм, розташування – книжнє. У роботі допускається виконання ілюстрацій та таблиць на аркушах формату А3. Забороняється виділяти жирним чи курсивом назви таблиць та ілюстрацій. Щільність тексту робіт має бути однаковою. Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули чи умовні позначення можна тушшю, пастою, чорнилом лише чорного кольору. Друкарські помилки, описки, які виявилися після написання курсової роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням коректором і нанесенням правильного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці. Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Розділи обов'язково пишуться з нової сторінки. Заголовки структурних частин курсової роботи „ЗМІСТ”, „ВСТУП”, „РОЗДІЛ”, „ВИСНОВКИ”, „СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ”, „ДОДАТКИ” друкуються великими літерами з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом. Заголовки підрозділів друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком та текстом має становити 2 інтервали. Не допускається розміщення назви розділу чи підрозділу в нижній частині сторінки, якщо далі подається лише рядок тексту. Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Наступні сторінки нумерують, починаючи з другої. Такі структурні частини курсової роботи як зміст, вступ, висновки, список використаної літератури, додатки не мають порядкового номеру. Номер розділу позначають арабською цифрою після слова „РОЗДІЛ” без крапки, а після цього з нового рядка друкують назву розділу. Підрозділи нумеруються в межах розділу: “2.3.”, тобто третій підрозділ другого розділу, причому крапка проставляється і між цифрами і після останньої, а далі в тому ж рядку подається назва підрозділу. Курсові роботи можуть містити ілюстрації, таблиці.

Ілюструють курсові роботи, виходячи з певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невиправданим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис). Підпис під ілюстрацією звичайно має три основні елементи:

- найменування графічного сюжету позначається скороченим словом „Рис.”;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного.

Основними видами ілюстративного матеріалу в курсовій роботі є: рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік. Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках „(рис. 3.1)” або звороту типу: „...як це видно з рис. 3.1”, або „...як це показано на рис. 3.1”. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування). Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту.

Назву і слово „Таблиця” розміщують у правому верхньому куті з зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: Таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу). При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово „таблиця” і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова „Продовження таблиці” і вказують її номер. За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковику, головці, чи в них обох, а не у прографці; логічний предмет таблиці, або присудок (тобто дані, якими характеризується присудок) – у прографці, а не в головці чи боковику. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковику – всіх даних цього рядка. Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути якомога коротким. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину над іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її заголовок, а в другому випадку – боковик. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, то його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами „Те ж”, а далі - лапками. Ставити лапки замість цифр, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк. Формули у психологічних дослідженнях не подаються. Вказується лише метод обробки даних і результат.

Зброшурована курсова робота подається студентом науковому керівнику, який приймає остаточне рішення щодо її допуску до захисту, про що робить відповідну позначку на титульному аркуші.

3. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

3.1. Загальна характеристика економічного потенціалу регіону

Поняття «потенціал» увійшло в науковий обіг на рубежі 60-років ХХ століття, а пізніше у практиці господарювання з'явилося поняття «потенціал», що походить від латинського слова «potentia», тобто наявність можливості, сили. Широке тлумачення сутності поняття «потенціал» полягає у розгляді його як «джерела» можливостей, ресурсів, які можуть бути введені в дію, використані для досягнення поставленої мети.

З розвитком економіки, різних форм власності нагальним постає питання вивчення саме економічного потенціалу регіону. Категорія «економічний потенціал» змінювалася з розвитком економічних систем. Спочатку економічний потенціал розглядався як сукупність матеріальних та соціально-економічних умов виробництва матеріальних благ. Тобто можливість освоїти найбільшу кількість природних багатств, згодом до природних ресурсів додаються трудові. Наступним етапом було впровадження підходу, за яким економічний потенціал визначався як сукупність економічних засобів, джерел та запасів суспільства для реалізації соціально-економічних цілей.

Аналізуючи різні підходи науковців до визначення сутності економічний потенціал регіону можна зробити висновок, що економічний потенціал регіону – це сукупність природно-ресурсних, виробничих, трудових, інвестиційних та інноваційних ресурсів при раціональному використанні яких регіон може досягнути максимально високого економічного розвитку (рис. 1.1).

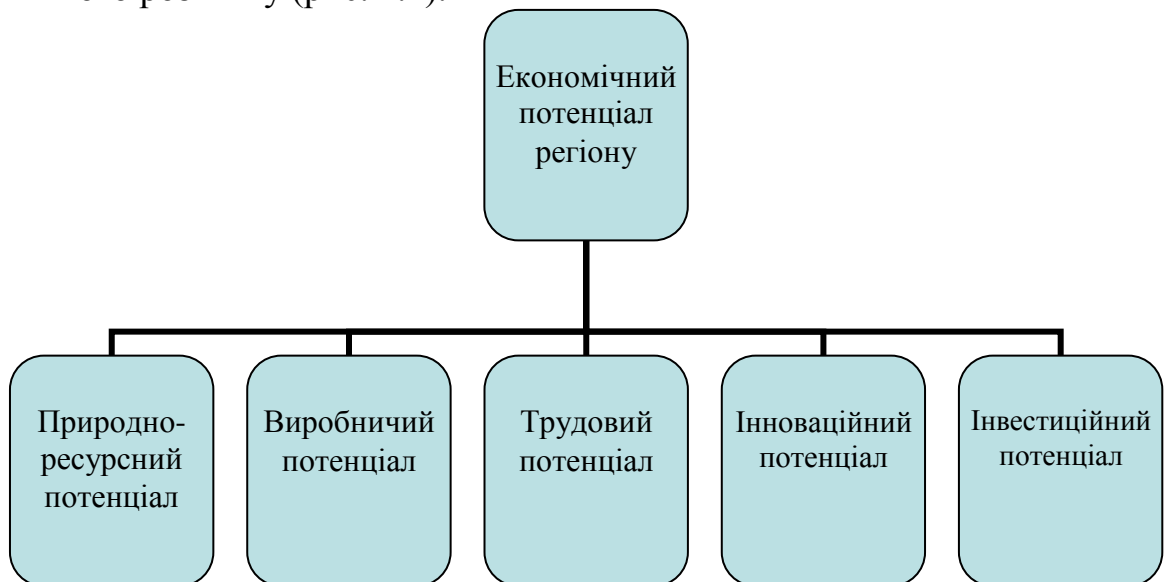

Рис. 1.1. Структура економічного потенціалу регіону

Базовою складовою економічного потенціалу регіону є природно-ресурсний потенціал. Він є визначальним чинником формування спеціалізації економіки регіону в рамках господарського комплексу країни, передумовою формування територіально-виробничих комплексів.

Найвагомішою складовою економічного потенціалу є виробничий потенціал. Стан та перспективи розвитку регіону залежить передусім від рівня його економічного розвитку, зокрема від рівня розвитку сфери виробництва матеріальних і нематеріальних благ.

Велике значення і пріоритетність, у складі економічного потенціалу регіону, набуває трудовий потенціал, що характеризується чисельністю населення, режимом його відтворення, статево-віковою структурою, особливостями системи розселення, рівня урбанізації, рівня освіти і професійної кваліфікації, доходів та витрат, життєвим рівнем населення, забезпеченістю соціальними послугами тощо.

Інвестиційний потенціал – складна, динамічна категорія, що відображає наявні ресурси, залучені у господарську діяльність території та варіанти їх використання. Інвестиційний потенціал виступає засобом мобілізації усіх можливих джерел, що визначають здатність регіону формувати, оптимально розміщувати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси території. Однією із складових частин інвестиційного потенціалу є фінансовий потенціал, тому що фінанси опосередковують процеси перетворення одних ресурсів в інші; виконують роль кількісної оцінки інших ресурсів; дають інвестору прерогативу вибору будь-якого бізнесу для вкладення коштів; забезпечують потенційні можливості диверсифікації напрямів інвестування у цілях мінімізації ризику та максимізації прибутків.

Під інноваційним потенціалом розуміється кількість економічних ресурсів, які в кожний конкретний момент суспільство може використовувати для свого розвитку. Ці ресурси розподіляються між трьома основними напрямками системи: науково-технічним, освітнім, інвестиційним. У результаті цього розподілу формуються: науково-технічний потенціал (сегмент або комплекс), освітній потенціал (сегмент або комплекс). Сукупність названих сегментів і формує інноваційний потенціал системи.

3.2. Методики оцінки економічного потенціалу регіону

Над питаннями оцінки економічного потенціалу регіону працювали вчені в різні історичні періоди. Серед них можна виділити Б. М. Мочалова, О. Ф. Балацького, О. М. Тищенко, М. А. Хвесика, Л. М. Горбача, П. П. Пастушенко, Д. В. Клинового, Т. В. Пепу, О. Климахіну та інших.

Одним з радянських економістів, який займався проблемою сутності та структури економічного потенціалу, був **Б. М. Мочалов**. При оцінці вартості економічного потенціалу він пропонував розглядати її як суму вартості витрат минулої праці у вигляді основних виробничих фондів (ВФ) та матеріальних витрат (М), які входять до складу валового суспільного

продукту, а також витрат праці на створення національного доходу (НД) плюс вартісна оцінка природних ресурсів. Таким чином, він пропонував розраховувати економічний потенціал за наступною формулою:

$$EP=BF+M+ND+PP.$$

З переходом України до ринкових відносин змінилися підходи до оцінки економічного потенціалу, але існують класичні підходи його оцінки. Серед них – *ресурсний підхід* до визначення економічного потенціалу, як економічної оцінки окремих видів ресурсів: землі, води, лісу, корисних копалин.

В економіці досліджуються різноманітні методологічні підходи до оцінки природних ресурсів. В залежності від завдання оцінки їх класифікують за такими групами:

- 1) затратний підхід;
- 2) результативний підхід;
- 3) затратно-ресурсний підхід;
- 4) рентний підхід;
- 5) відтворювальний підхід;
- 6) монопольно-відомчий підхід.

О. Ф. Балацький при розгляді структури економічного потенціалу виділяє в його складі *активну* та *пасивну* частини в залежності від ступеня залучення в господарський оборот. *Активна частина* економічного потенціалу являє ресурси, які на момент обліку залучені в економічну діяльність. До активної частини відносяться діючі основні виробничі і невиробничі фонди, нормативні запаси матеріальних цінностей у сфері виробництва та обігу, зайнята частина економічно активного населення, залучені природні ресурси реалізовані в технологіях, засобах, предметах та продуктах праці, у науково-технічній інформації. *Пасивна частина* представлена економічними ресурсами, які є наявними, врахованими, але не задіяні в державному обороті. До них відносяться наднормативні запаси і резерви матеріальних цінностей у сфері виробництва; незайнята частина трудових ресурсів (безробітні, особи, що ведуть домашнє господарство, учні в працездатному віці); розвідані і враховані, але не залучені до обороту природні ресурси; реалізована в проектах науково-технічна інформація, результати наукових дослідів. Науковець пропонує оцінювати економічний потенціал території як визначення його розміру у вартісному виразі активної частини. Так, запропоновані ним чотири показники дозволяють виявити та оцінити резерви економічної системи території, а також оцінити економічну ефективність витрат у відтворенні економічного потенціалу та його елементів:

а) оцінка ступеня залучення економічних ресурсів до господарського обігу через зрівняння оцінок активної частини та загальним розміром економічного потенціалу;

б) оцінка ступеня використання активної частини економічного потенціалу через зіставлення показників реалізації економічного потенціалу з економічною оцінкою активної частини;

в) оцінка ступеня використання повного економічного потенціалу території через зіставлення показників реалізації економічного потенціалу з його економічною оцінкою.

г) оцінка ефективності вкладених коштів до формування та розвитку економічного потенціалу території через порівняння його економічної оцінки з загальним об'ємом економічних ресурсів, які мають кількісний вимір.

О. М. Тищенко розробив методику інтегральної оцінки ефективності використання ЕПР з урахуванням впливу складових його елементів, яка ґрунтується на використанні методів таксономічного аналізу та моделі еластичності. В основу цього методу покладені розрахунки впливу різних ознак інвестиційного, інноваційного, природно-ресурсного та трудового потенціалів на інтегральної оцінки ефективності використання ЕПР.

За **Д. В. Клиновим** та **Т. В. Пепюю** економічний потенціал країни за рік розраховується за формулою:

$$\sum \text{ЕПр} = \text{ЕПвр} + \text{ЕПнвр} + \Delta \text{ЕПр},$$

де $\sum \text{ЕПр}$ – сукупний річний економічний потенціал країни;

ЕПвр – економічний потенціал (сукупна продуктивність) використаних потужностей загально ресурсного комплексу;

ЕПнвр – економічний потенціал ресурсів, не використаних в даному році для потреб суспільного виробництва;

$\Delta \text{ЕПр}$ – додаткові нові потужності, освоєні за рік і використані в суспільному виробництві.

Методика оцінки економічного потенціалу регіону **Климахіної О. М.** пропонує розглядати різницю між об'ємами виробництва у період підйому та спаду як потенціал, використовуючи ланцюжок складових елементів: товар – група товарів – підприємство – регіон.

Для оцінки потенціалу регіону в загальному випадку використовують наступні данні: в i -м регіоні ($i=1, 2, \dots$) виробляється j найменування товарів ($j=1, 2, \dots, m$), які об'єднуються у n товарних групах ($n=1, 2, \dots$). Якщо об'єм виробленого товару j у поточному (аналізованому) періоді по регіону визначити як K_{oij} , а в базовому (який вибрали для порівняння) – K_{bij} , потенціал регіону за об'ємами виробництва товарів можливо оцінити за такими формулами:

1. Отримають кількісну оцінку потенціалу підприємства за об'ємами виробництва j -го товару:

$$K_{ij} = \left(1 - \frac{K_{oij}}{K_{bij}} \right) \cdot 100\%$$

2. Визначають потенціал регіону за об'ємами виробництва товарів:

$$K_{im} = \frac{\sum_{j=1}^m K_{ij}}{m} (\%)$$

3. Знаходять потенціал регіону за об'ємами виробництва в n-групах:

$$K_m = \frac{\sum^n K_{im}}{n} (\%)$$

Цей метод дозволяє визначити рівень розвитку виробничих сил та пріоритетні напрями господарської діяльності по регіонах

На даний час немає єдиної методики, яка б дала змогу оцінити та прорахувати не тільки ресурсну складову економічного потенціалу регіону, але й не використані можливості. Методики, які пропонуються в основному достатньо складні і не можуть використовуватися звичайними економістами-практиками та бізнесменами для планування своєї економічної діяльності. Існуючі методики не мають свого програмно-інформаційного вираження. Саме над вирішеннями цих питань і зосередженні подальші дослідження та розробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беседіна Л. М. Підготовка та захист кваліфікаційних, дипломних робіт: методичний посібник / Л. М. Беседіна, О. І. Сторубльов [2-е вид., перероб. і допов.]. – ЛОГОС. – 2009. – 98 с.
2. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання [Текст] : (ГОСТ 7.1 – 2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007-07-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – III, III, 47 с.; 29 см. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
3. Галянтич М. К. Методичні вказівки до виконання дипломної роботи (для студентів спеціальності “Правознавство”). / М. К. Галянтич, Л. П. Грузінова. – К. : МАУП, 2001. – 40 с.
4. Державний стандарт України. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення: ДСТУ 3008-95. – К. : Держспоживстандарт України, 1996. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
5. Довідник здобувача наукового ступеня // Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / Упорядник Ю. І. Цеков. – К. : Редакція «Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України», 1999. – 64 с.
6. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 6. – С. 9-17.
7. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582-97. – К. : Держспоживстандарт України. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи) (Національний стандарт України).
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібн. / О. В. Крушельницька – К., 2003. – 192 с.
9. Матеріали до організації навчального процесу у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки / упоряд. С. В. Гаврилюк, Л. О. Заєць. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т. ім. Лесі Українки, 2013. – 416 с.
10. Методичні вказівки до виконання курсових робіт для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності «Економічна і соціальна географія» / упоряд. Маковецька Л. О. – Луцьк : ПП Іванюк, 2011. – 32 с.
11. Методичні рекомендації до написання курсових робіт на напрямом «Психологія» / укл. Матласевич О. В., Волошина В. О. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 54 с.
12. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: затверджено наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р. № 161 // зареєстровано: Мінюст України від 23.11.1993 № 173.
13. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 20. – С. 134.

14. Про внесення змін до переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників: Наказ ВАК України від 26.01.2008. – № 63.

15. Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) : Лист МОН України № 1/9-168 від 25.04.01 року.

16. Про порядок розробки складових нормативного та навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців з вищою освітою: Наказ Міносвіти України від 31.07.1998 р. № 285.

17. Про розроблення державних стандартів вищої освіти: Постанова КМУ від 7 серпня 1998 р. № 1247 // Офіційний вісник України від 27.08.1998 – 1998. – № 32. – С. 30.

18. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посібн. / Г. С. Цехмістрова – К., 2004. – 240 с.

ДОДАТОК А
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра економічної та соціальної географії

КУРСОВА РОБОТА

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав студент 44 групи
географічного факультету
напряму підготовки «Географія»
Бобрик Тарас Петрович

Науковий керівник:
Потапова
Алла Геннадіївна,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри економічної та
соціальної географії

ЛУЦЬК – 2016

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

- 1.1. Економічний потенціал регіону, його структура
- 1.2. Методи оцінки економічного потенціалу регіону

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБЛАСТІ

- 2.1. Природно-географічні чинники
- 2.2. Суспільно-географічні чинники
- 2.3. Загальнодержавні чинники

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОБЛАСТІ

- 3.1. Природно-ресурсний потенціал
- 3.2. Виробничий потенціал
- 3.3. Трудовий потенціал
- 3.4. Інвестиційний потенціал
- 3.5. Інноваційний потенціал
- 3.6. Проблеми та перспективи розвитку економічного потенціалу

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бугуцький О. А. Аналіз економічної ефективності сільськогосподарського виробництва / Бугуцький О. А. – К. : Урожай, 1976. – 264 с. 2. Данилишин Б. М. Эколого-экономические проблемы обеспечения устойчивого развития производительных сил Украины / Богдан Михайлович Данилишин. – К. : РВПС НАНУ, 1996. – 257 с. 3. Жупанський Я. І. Виробничо-територіальні комплекси та їх картографування : [книга] / Ярослав Іванович Жупанський. – Львів : Вища школа : Львівський ун-т, 1976. – 146 с.
Два автори	1. Игнатенко Н. Г. Природно-ресурсный потенциал территории. Географический анализ и синтез / Н. Г. Игнатенко, Л. Г. Руденко. – Львов : Вища школа : Львовский ун-т, 1986. – 164 с. 2. Месель-Веселяк В. Я. Методологічні і методичні принципи грошової оцінки сільськогосподарських угідь : підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров. – К. : ІАЕ УААН, 1995. – 16 с.
Три автори	1. Носко Б. С. Довідник з агрохімічного та агроекологічного стану ґрунтів України / Носко Б. С., Прістер Б. С., Лобода М. В. – К. : Урожай, 1994. – 332 с.
Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К.: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2006. – 106 с. 2. Деградація ґрунтів та шляхи підвищення їх родючості : [підруч. для прац. с/г, студ. геогр. ф-тів ун-в та с/г вузів та ін.] / Я. О. Мольчак, М. М. Мельнійчук, І. В. Андрощук, В. М. Заремба. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – 280 с. – (Волинська обласна держ. адміністрація. Українська екологічна АН, ВДУ ім. Л. Українки).
П'ять і більше авторів	1. Методологічні засади комплексного розвитку і розміщення продуктивних сил регіонів / [Данилишин Б. М, Чернюк Л. Г., Фащевський М. І. та ін.]. – К. : РВПС України НАН України, 1998. – 161 с. 2. Підвищення ефективності використання, відтворення і охорони земельних ресурсів регіону / [Борщевський П. П., Чернюк М. О., Заремба В. М. та ін.]; за ред. П. П. Борщевського. – К. : Аграрна наука, 1998. – 240 с.
Без автора	1. Аграрний ресурсний потенціал Української ССР / [відп. ред. Веденичев П. Ф.]. – К. : Наукова думка, 1988. – 312 с. 2. Актуальні питання аграрної політики : [зб. робіт / упоряд.: Шевцов О. та ін.]. – К. : Проект "Аграрна політика для людського розвитку", 2005. – 407 с. 3. Відтворення родючості ґрунтів у ґрунтозахисному землеробстві / [упорядув., ст., пер. і прим. М. К. Шикуча]. – К. : Оранта, 1998. – 680 с.
Багатотомний документ	1. Географічна енциклопедія України : [у 3-х т.]. – К. : Українська Радянська Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1989– .– (Науково-довідкова серія „Географія” : у 3 т. / голов. редкол.: Бабичев Ф. С. (голова) [та ін.]). . Т. 1 / [відп. ред.: Маринич О. М. (голова) та ін.]. – 1989. – 416 с.

Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11 — 13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с.</p> <p>2. Природа Західного Полісся та прилеглих територій : матеріали науково–практ. конф. (Луцьк, 22-24 верес. 2005 р.) / Волинський національний ун–т ім. Л. Українки. – Луцьк : Вежа, 2005. – 288 с.</p> <p>3. Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. праць / наук. ред. Ф. В. Зузук. – Луцьк : Вежа, 2004. – 223 с.</p>
Словники	<p>1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. – Х. : Хапімон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Нормативно–правові акти землекористування : [довідник / упоряд.: А. Бородюк, М. Ковальчук, О. Петриченко]. – К. : Академія, 2007. – 320 с.</p> <p>3. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ, термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p> <p>4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.</p>
Атласи	<p>1. Атлас Волинської області : 900-річчю Луцька присвячується / [наук. редкол.: Н. В. Бурчак та ін.] ; Комітет геодезії і картографії СРСР [та ін.]. – / [наук. редкол.: Н. В. Бурчак та ін.]. – М. : ГУГК, 1991 – 42 с.</p> <p>2. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт, дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – К.: Варта, 2006. – 217, [1] с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Державна програма захисту земель України від водної та вітрової ерозії, інших видів деградації земель на 1996-2010 рр. – Офіц. вид. – К.: Держкомзем України, 1996. – 81 с.</p> <p>2. Державний земельний кадастр України станом на 1 січня 2007 р. – Офіц. вид. – К. : Держкомзем України, 2007. – Книга 1. – 258 с.</p> <p>3. Земельний кодекс України : за станом на 20 червня 2007 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид–во, 2007 – 212, [2] с. – (Бібліотека офіційних видань).</p>
Стандарти	<p>1. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).</p>
Каталоги	<p>1. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p> <p>2. Горницька І. П. Каталог контурних карт / Горницька І. П., Ткачук Л. П. – Донецьк : Либідь, 2005. – 228 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Питуляк М. В. Природний агресурсний потенціал Тернопільської області : структура і особливості використання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.11 „Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів” / М. В. Питуляк. – Чернівці, 2003. – 19 с.</p>
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<p>1. Заставецька О. В. Комплексний економічний і соціальний розвиток території: теоретичні і методичні основи дослідження / Заставецька О. В. – Тернопіль, ТДПУ ім. В. Гнатюка, 1997. – 233 с.</p> <p>2. Паламарчук В. Економічні проблеми природокористування / В. Паламарчук, І. Алмаші, Е. Шелудько // Економіка України. – 1993. – № 7. – С. 89–90.</p> <p>3. Потапова А. Регіональні особливості продуктивного комплексу Волинської</p>

	<p>області / Алла Потапова, Ярослав Мольчак // Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наукових праць. Вип.. 391: Географія. – Чернівці: Рута, 2008. – С. 173–180.</p> <p>4. Сучасний стан земель України і заходи для його поліпшення / В. В. Медведєв, С. Ю. Булигін, Т. М. Лактіонова [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 1996. – № 12. – С. 5–13.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III–IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000. – Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К.: CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.</p> <p>2.Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник. – 2003. – № 4. – С 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.</p>